

Вектор преносливи болести

Комарците се едни од најсмртоносните животни во светот. Нивната способност да се носители и да шират заразни болести кај луѓето предизвикуваат милиони смртни случаи годишно.

Клучни факти

- Вектор преносливите болести се одговорни за повеќе од 17% од сите заразни болести, предизвикувајќи повеќе од еден милион смртни случаи годишно.
- Повеќе од 2,5 милијарди луѓе во повеќе од 100 земји се под ризик да се заразат само од денга.
- *Маларијата* предизвикува повеќе од 400 000 смртни случаи во светот секоја година, повеќето од нив кај деца под 5 годишна возраст.
- Другите болести, како што се *Шагас-овата болест*, *лајшманијазата* и *шистозомијазата* напаѓаат стотици милиони луѓе ширум светот.
- Многу од овие болести можат да се спречат преку мерки за постојано информирање.

Вектор преносливите болести се предизвикани кај човековата популација од патогени микроорганизми и паразити. Секоја година има повеќе од една милијарда случаи и повеќе од еден милион смртни случаи во светот од вектор преносливи болести како што се *маларија*, *денга*, *шистозомијаза*, *хуманата африканска трипанозомијаза*, *лајшманијаза*, *Шагас-овата болест*, *жолтата треска*, *јапонскиот енцефалит* и *онхоцеркијазата*.

Дистрибуцијата на овие болести е детерминирана со комплексната динамика на еколошките и социјалните фактори.

Глобализацијата во патувањето и трговијата, непланираната урбанизација и предизвиците во животната средина, како што се климатските промени имаат значајно влијание во пренесувањето на болестите во последниве години. Некои болести, како што се денга треската, *Чикунгунија* хеморагичната треска, западнотилската треска, се појавуваат и во земји кадешто претходно биле непознати.

Промените во земјоделската практика поради температурните варијации и варијациите на врнежите од дожд, можат да влијаат врз трансмисијата кај вектор-преносливите болести. Информациите за климата може да се користат за следење и предвидување на дистрибуцијата и долгорочните трендови за маларијата и за други климатски-чувствителни болести.

Со комарец преносливи болести

Комарците се најдобро познат вектор за пренесување на заразни болести. Овие вектори покрај комарци, вклучуваат и крлежи, муви, песочни муви, болви, стеници, некои слатководни полжави.

Комарците предизвикуваат милиони смртни случаи секоја година. Во 2015 година, само маларијата предизвикала 438 000 смртни случаи. Инциденцата од денга треската во светот се зголемила за 30 пати во изминатите 30 години и се повеќе земји известуваат за први јавувања на оваа болест.

Вирусот Зика, денга треската, Чикунгунија вирусната болест и жолтата треска, сите се пренесуваат на луѓето преку комарецот *Aedes aegypti*. Повеќе од половина од светската популација живее во области каде што овој вид на комарец е присутен. Постојаниот напор за контрола на комарците е важен за да се спречи појавата и ширењето на овие болести. Постојат неколку различни типови комарци (*Aedes*, *Culex*, *Anopheles*) и некои од нив можат да пренесуваат многу различни болести.

Септември, 2016

Извор: WHO

Подготвил: Бранка Крстев, дипл. социјален работник